

nyos értékek mellett elkötelezettek vagyunk, és ezek az értékek elkerülhetetlenül meghatározzák mindenkori értelmezési horizontunkat?

A műveltség gerincét persze mindenkor a „cognitio rerum necessarium”, a szükséges dolgok ismerete alkotta. De meghatározható-e, és mi módon, hogy melyek a szükséges dolgok? Ez a kérdés áll napjaink közoktatás-politikai vitáinak középpontjában és írásom csak e kérdés világosabb felvetéséhez kívánt hozzájárulni.

Jegyzet

- (1) Előadás a 2003. november 7–8-án Debrecenben megrendezett III. Kiss Árpád konferencián.
- (2) Neisser, Ulric (1984): *Megismerés és valóság*. Gondolat, Budapest.
- (3) Arató László megfigyelése. (Dialógus a szakadéokban. [2000] *Beszélő*, augusztus)
- (4) Szent Ágoston (é.n.): *A keresztény tanításról*. (III. 1.). Ford.: Böröczki Tamás. Paulus Hungarus – Kairosz Kiadó, Budapest. 153.

Knausz Imre

„Adult Learners’ Week” a világban

A világon az első Felnőtt Tanulók Hetét a nyolcvanas évek végén rendezték az Egyesült Államokban az Amerikai Oktatásfejlesztési Szövetség (AAAE) (1) jóvoltából, de az Írás és Olvasás Nemzetközi Napját (ILD), amely azóta is a világ számos országában a Felnőtt Tanulók Hetének középpontjában áll, már 1967-ben ünnepelték első alkalommal.

Az Egyesült Államokban a rendezvényt sorozat reprezentatív eseménye a „Kongresszusi Villásreggeli” volt, amelynek középpontjában itt is a jelentős eredményeket felmutató, felnőtt korú, aktív tanulók álltak, őket látták vendégül a kormány tagjai. A nagy erkölcsi elismeréssel járó meghívás jelképezi az állami szerepvállalást, és a rendezvényt a közéletben a lehető legmagasabb szintre emeli. Ami elsősorban megkülönbözteti a tengeren túl zajló ünnepet az európai kezdeményezésektől, az a profitorientált, szolgáltató szektor lényegesen nagyobb mértékű részvétele. Az AAAE a rendezvény sorozat kapcsán nem működik szorosan együtt az UNESCO-val mint a nemzetközi program elsődleges létrehozójával és működtetőjével.

A fontos európai csomópont a rendezvényt sorozat életében a NIACE által 2000 májusában összehívott, széles körű nemzetközi konferencia volt, melyen az eddig történeteket összegezték és új távlatok kialakításával foglalkoztak. A világ minden tájáról érkeztek ide felnőttképzési

szakemberek, Dél-Afrikától Svédorszáig, országuk – egymástól igen eltérő – felnőttoktatási problémáival, a már tapasztalattal rendelkező országok eredményeire számítva. Az itt zajló tapasztalatcserének és innovatív munkának az egyik legkézzelfoghatóbb eredménye a „The Learnings Festivals Guide”, mely alcíme szerint nemzetközi együttműködés keretében létrehozott kommunikációs eszköz a Felnőtt Tanulók Nemzetközi Hetének előmozdítására. Az angol nyelvű megjelenéssel egy időben a kiadvány elérhetővé vált német, francia és spanyol nyelven is, azóta több ország saját anyanyelvén is közreadta. Az alig harminc oldalas – az UNESCO jóvoltából fotókkal díszített – füzet kilenc témakörben tárgyalja a megrendezéssel kapcsolatos legfontosabb tudnivalókat. Vázlat jellegű szemlélete által valóban csak a legfontosabb elméleti alapokat összegzi, s ehhez minden ország számára nyitott a rendezvény arculatának, fő tematikai vonalának, még – bizonyos értelmezési határok között – a programsorozat nevének meghatározása is.

A Tanulás Ünnepeének megközelítésmódja országonként a legfőbb oktatási problémák függvényében változik, megtartva a közös meghatározó alapelveket és elemeket. Az Útmutató a következőket ajánlja megfontolásra:

– *Rendezvények, események.* A rendezvények alapcéljai, a célcsoport meghatározása és a módszerek kiválasztására vonatkozó ajánlások.

– *Média.* A megfelelő médiumok kiválasztására és a hatékony megszólításra nyújtható tanácsok nagyon rövid összegzése. Ez a fejezet az Útmutató egyik gyenge pontjának tekinthető, mivel az egyik legnehezebb szervezési kérdést csak nagy általánosságban tárgyalja, rendszertelenül kiragadott példákkal. A felnőttoktatás a legtöbb országban nem tartozik a média elsődleges témái közé, s az írott és elektronikus sajtó képviselőinek meggyőzése sok erőfeszítést igénylő szakmai feladat. A kiadványnak ezt a hiányosságát próbálta később a NIACE pótolni, amikor terjeszteni kezdte a brit illetőségű „The Media Trust” nevet viselő, non-profit szervezeti kommunikációval foglalkozó szervezet füzetét, a médiára vonatkozó tippjeivel.

– *A tanulók hangja.* A példaképpül állított sikeres felnőtt tanulók által közvetített üzenet fontossága és az erre vonatkozó javaslatok.

– *Reklám.* A reklámanyagokra mint a hatékonyság növelésére és az ünnep színesítő elemeire vonatkozó ötletek. Itt kerül sor a vizuális PR-eszközök számbavételére is.

– *Partneri együttműködés.* Az együttműködés hasznának, a lehetséges partnerek típusainak, meggyőzésének és az önkéntes munkának a tárgyalása.

– *Információs telefonszolgálat.* A felnőtt tanulói forróvonal működtetésének kérdései és információs adatbankjának létrehozása a fejezet témája.

– *Szponzorálás.* Az anyagi és természetbeni támogatások megszerzésére irányuló javaslatok összegzése.

– *Értékelés.* A megfigyelési mutatók és eszközök meghatározása.

A kiadvány tartalmaz további kapcsolatfelvételi lehetőségeket, illetve a szerkesz-

tésben közreműködő nemzetközi munkacsoport célul tűzte ki a folyamatos ötletbörze, tapasztalatcsere és kommunikáció fenntartását, hiszen az Útmutató csak az első lépés volt a közös erőfeszítések támogatása érdekében. Az „Adult Learning Australia” munkacsoportja vállalta, hogy létrehozza és működteti az erre a célra létrehozott internetes fórumot, melyen bárki segítséget, információt kérhet, vagy megoszthatja véleményét, javaslatát.

Az általános nemzetközi program utolsó eseménye, a Felnőtt Tanulók Nemzetközi Hete 2000-ben a Hannoveri Expón került sorra, azaz olyan világszintű esemény keretén belül, melynek alap gondolata megegyezik az ünnep elsődleges céljaival. A „Tanuló társadalom építése – Tudás, információ és emberi fejlődés” címmel rendezték meg az Egyesült Nemzetek a VII. számú Globális Párbeszédet szeptember 6. és 8. között. A záró nap végén a „Platform a jövőért” elnevezésű rendezvény adott helyet az „Írás és Olvasás Nemzetközi Napjának”, valamint a Felnőtt Tanulók Nemzetközi Hete elindításának. Az UNESCO főtákar, *Kodchiro Matsuura* beszédében felhívta az ENSZ-főtákar, *Kofi Annan* figyelmét arra, hogy segítse elő valamennyi tagállam csatlakozását az ünnephez, s felkérte azon országokat, melyek már tapasztalattal rendelkeznek a rendezvénysorozat lebonyolításában, hogy a szervezeten keresztül segítsék elő a tapasztalatok és információk közzétételét.

Nemzetközi áttekintés

A következőkben a nemzetközi munkában részt vevő országok kerülnek bemutatásra, a felsorolás szempontjából teljességgel (2002-es állapot). Előfordul, hogy néhány érdekelt nem-kormányzati szervezet kizárólag közvetlen, szakmai környezetben valósította meg a kampányt. Ennek ellenére fontos, hogy megemlítsük őket, s így láthatóvá váljon az a meglepő méretű hálózat, mely a programsorozat törekvéseit magáénak vallja. Mindannyiukban közös azonban, hogy felvették a kapcsolatot az UNESCO illetékes titkárságával, s adataikat ezúton tették hozzáférhetővé.

Ausztrália úttörőként megszerzett tapasztalatait már a 2000-ben lezajlott nemzetközi konferencián is igen értékesnek ítélték a résztvevők. Nem véletlen, hogy ők vállalták a már említett elektronikus fórum és levelezőlista fenntartását is. Az „Adult Learning Australia” intézete 1995 óta koordinálja az egyre szélesebb körű feladatokat. Rendezvénysorozatuk különleges arculatát az adja, hogy figyelmet fordítanak minden népcsoport és kulturális közösség bevonására. Ennek érdekében szervezési struktúrájuk is egy jól működő hármas tagoltságon alapszik – nemzeti, régiók, illetve városok szintjén működő és kis, helyi rétegekben mozgó, egymásnak mellé- és fölrendelt viszonyban. Elsődleges céljuk az országszerte zajló felnőttoktatási lehetőségek bemutatása, legyen az írás- és olvasás-oktatás, szakmai tanfolyam, időseknek szóló Internet-használati tanfolyam. Nagy figyelmet fordítanak a különböző kommunikációs rendszerek és eszközök használatának oktatására, mivel az ország méretéből is adódóan a távoktatás jelentős szerephez jut. 2001-ben a jelmondat is ezt támasztotta alá, „Vegyük fel a kapcsolatot”. Ünnepeiknek minden évben szerves része a díjátadási ceremónia, ahol az oktatási miniszter adja át a felnőtt tanuló elismeréseket. Egyik legsajátosabb programjuk a bevándorolt népcsoportok kultúrájának integrálása az ausztrálok mindennapi életébe. Különböző, országokra jellemző tevékenységeket elsajátító, gyakorlati tanfolyamok megtartására kérik fel a betelepülteket, így került sor például olasz származású mesteremberek tésztakésztítő tanfolyamára is Nyugat-Ausztráliában. Főkoordinátoruk, *John Cross* 2002-ben az Európai Felnőttképzési Társaság konferenciáján Budapesten járt, ahol alkalom nyílt arra is, hogy konzultáljon az MNT képviselőivel.

Ausztria 1999-ben csatlakozott a kezdeményezéshez, s sajátos oktatás- és humánpolitikájának köszönhetően nem a civil szektor indította be a programsorozatokat. Az Oktatási, Tudományos és Kulturális Minisztérium a fő rendező a kezdetektől, de az oktatási terület igen sok képviselője

csatlakozott hozzá. Az 1999-es statisztika szerint 289 intézmény csaknem 400 programot szervezett, mintegy 60 000 főt megmozgatva. (2) Témáik általánosak. 2001-ben a felnőttoktatási információk terjesztésének módozatai álltak a középpontban, tavaly pedig nem önálló tárgykörrel, hanem az „Idegen Nyelvek Európai Évéhez” illeszkedve szervezték akcióikat.

Belgium flamand területein a Flamand Közösség Minisztériumának Felnőttoktatási Főosztálya már az 1970-es években rendszeres kampányokat tartott a nem formális oktatásban való részvétel növelése érdekében. Ekkor hoztak létre egy olyan telefonvonalat, melyen az alfabetizációs programról nyújtottak felvilágosítást, s amelyből később kialakult a Felnőtt Tanulók Hetének úgynevezett forródrótja. 1996-ban a már megkezdett munkához kapcsolódott a Flamand Felnőttoktatási Centrum mint kormányzaton kívüli szervezet, és meghonosította a nemzetközi ünnepet, „Ragadd meg az alkalmat!” jelmonddal. Szervezésükben igen céltudatosak, programjaik megtervezésekor nagymértékben szem előtt tartják a célcsoport igényeit, így 2000-es programjaikat összekötötték egy nagyszabású, a felnőttkori tanulást felmérő kérdőíves kutatással is, melyet a kormányzati szektor is fontos forrásként használt a felnőttképzés-politika fejlesztéséhez.

Botswanában 1998-ban az UNESCO elnökének látogatása nyitotta meg az első rendezvénysorozatot, amelynek programja in akkor még csak 200 tanuló vett részt. Három évvel később, a Nemzeti Felnőttoktatási Társaság (3) és két minisztérium aktív munkájának köszönhetően, több ezer ember vett részt a közkedvelt tanulmányi túrán, melyeken bemutatják az érdeklődőknek a mindennapi életet szolgáló intézmények működését. Így például egy bank vagy egy meteorológiai állomás tevékenységét, s az a céljuk ezzel, hogy kedvet és igényt teremtsenek a tanulásra. Rendezvényeik másik fontos megközelítése az egészségnevelés és az AIDS elleni küzdelem.

2002-ben Brazíliában a harmadik „Műveltség Hetén” a „Solidarity in Literacy”

nevet viselő civil szervezet a nemzeti UNESCO irodával közösen vállalta a koordinációt, s számos szakmai eseményt hoztak tető alá, az általános műveltség és az analfabétizmus felszámolására koncentrálnak. Brazíliában a fesztivál a potenciális felnőtt tanulók felkutatását tekinti jelenlegi legfontosabb missziójának.

Ciprus még csak egy országos fesztivált tudhat maga mögött, ez közel három héten át zajló programokat jelentett, amelyeket figyelemmel kísért egy nemzetközi munkacsoport. Az ország egész területén működő oktatási központok színházi és táncbemutatókkal, nyílt napokkal és kiállításokkal igyekeztek felhívni magukra a figyelmet. A Nicoziában megtartott nyitórendezvényen 2000 ember vett részt, ami valóban nagy számnak tekinthető egy bevezető program esetében. Az ünnep főkoordinátori szerepét a Kulturális és Oktatási Minisztérium tölti be a civil szektor erős támogatásával.

Dánia a felnőttoktatás egyik „öshazája”, már évtizedek óta alkalmakat teremtett arra, hogy minél szélesebb körben megismerhessék az iskolán kívüli tanulási lehetőségeket. Így bevezetett dátum az „Írás és Olvasás Nemzetközi Napja”, illetve híres szülöttük, *Grundtvig* püspök születésének az évfordulója. Ennek ellenére eddig csak egy alkalommal, 2001-ben rendezték meg a Felnőtt Tanulók Hetét, a Dán Felnőttoktatás-Kutatási és Fejlesztési Intézet koordinálásával. (4) A Dániában kimagaslóan jól működő népfőiskolai rendszer függetlenül a nemzetközi fejlesztésektől rendszeres tájékozási pontokat nyújt az érintetteknek, így teljesítve a kampány céljait.

Dél-Afrika 1996-ban rendezte meg „Tanuljunk, hogy éljünk – Dolgozzunk és tanuljunk együtt” címmel az első Felnőtt Tanulók Hetét, azzal a céllal, hogy felhívják a figyelmet a jobb munkakörülmények és munkalehetőségek elérésére a felnőttkori tanulás révén. Emellett egészségnevelő megmozdulásokat és sportprogramokat is szerveztek. A Felnőttoktatók és Trénerek Dél-Afrikai Egyesülete (5), a kampány gazdája, tavaly „Nyissuk ki a kaput a tanulás számára” felszólítással a helyi tanulási

kezdeményezések elősegítését tette meg legfontosabb céljává.

Egyiptom 1998-tól kezdődően teremt lehetőséget a programsorozattal a felnőtt tanulóknak és oktatóinak a nagyobb nyilvánosság elérésére. Arculatukat jól szervezett médiakampány jellemzi, amely tudatosítja, hogy a kormányzati és a civil szektor lehetőséget kíván teremteni minden művelődni vágyó számára. Kiemelten kezeli a jól kiválasztott egyéni orientáció kérdéskörét és a nők – különösen a vidéken élők – hozzáférését az oktatáshoz. 2001 szeptemberében a Nemzeti Művelődési és Felnőttoktatási Intézet információszolgáltató karavánt indított el Kairóból, hogy egy hónapon át az ország minden pontján megismertesse az érdeklődőkkel az élethosszig tartó tanulás fontosságát.

Észtországban a hagyományteremtés 1998-ban kezdődött számos kormányzati irányításon kívül eső szervezet tevékenységével, míg az ünnepre 1999-re központi támogatás is jutott az Észt Felnőttoktatók Társasága (6) jóvoltából. Kampányaik középpontjában a tanulásra való buzdítás érzelmi megközelítése áll. Tavalyi szlogenjük, „A tanulásban rejlik a gazdagság” is erre utal. A szlogen a fesztivál fókuszában álló idegen nyelvi képességek és a globalizáció követéséhez szükséges ismeretek munkaerőpiaci értékére is utal.

Finnország 1998 óta minden évben megünnepeli felnőtt-tanulói és -oktató teljesítményét, az európai tapasztalatoknak megfelelő tematikákkal és programformákkal. A nemzeti Szakmai Felnőttoktatási Társaság (7) tölti be a főkoordinátori funkciót, s rendszeresen szervez nemzetközi tapasztalatcseréket a fesztivál keretében. Felnőttoktatás-politikájukban fontos szerepet játszik a finn és svéd nemzetiségű bevándorlók bevonása, s az ő nyelvoktatásuk is kiemelt témaként szerepelt 2001-ben. 2002-ben szervezték meg a „7 napos Felnőttoktatási Centrum” nevet viselő programjukat, ahol Helsinki vasútállomásai, pályaudvarai adtak helyet naponta más és más oktatási intézmény bemutatkozásának.

Hollandiában 2003-ban harmadik alkalommal került sor a programsorozatra, már

igen széles rétegeket megmozgatva. A Holland Oktatási és Fejlesztési Központ (8) segítségével a kapcsolódó intézmények több, mint 40 városban szerveztek akciókat. Míg a két első évben nem választottak központi témát az ünnep megszervezéséhez, addig tavaly már differenciáltan az általános oktatás akkreditációjára koncentráltak a szakmai munka.

Jamaica az egyik „veterán” ország az együttműködők táborában, sőt közreműködése igen fontos volt már a nemzetközi munka beindításakor is. Az első jamaicai „Felnőtt Oktatás Hetét” 1995-ben tartották. Egyik legérdekesebb programpontjuk a városok-szerre szervezett „Sétáljunk együtt!” elnevezésű rendezvény, amely az érdeklődők történeti helyismeretét volt hivatott elmélyíteni.

Japán 2001-ben már a tizenharmadik tanulási fesztivált rendezte meg, amelyen az élethosszig tanuló társadalom létrehozásának új távlatai álltak a középpontban. A hosszú évekre visszanyúló, ám kevésbé hirdett eseménysor csupán helyi kezdeményezésekből áll. A nemzeti UNESCO iroda, valamint az oktatási, kulturális, sportcélú, tudományos és technikai fejlesztésekben érdekelt kormányzati szereplők évente más-más régióba (provinciába) teszik az ünnep helyszínét.

Kanadában 2002 szeptemberében igen nagyszabású fesztivált rendeztek. Az UNESCO kanadai szervezete széles társadalmi csoportokat vont be. Programjaik megszervezéséhez nagymértékben felhasználták a világháló adta lehetőségeket. Az információszolgáltatáshoz egy tájékoztató anyagot állítottak össze, összegyűjtve a legfontosabb nemzetközi híreket, címeiket, internetes elérhetőségeket az ünneppel kapcsolatban. Ezekből a tájékoztatókból 25 000 darabot küldtek szét Kanada-szerre. A többnyelvű országban Québec tartomány mint független közigazgatási egység önálló programot szervezett.

Németországban az első „Lernfest” 1998 májusában valósult meg, a szövetségi és a tartományi oktatási minisztériumok koordinálásával. A részt vevő oktatási szereplők körét múzeumok, egyházi szervező-

dések, for-profit oktatási szolgáltatók is színesítették. Kezdetektől a „Formálni – Felszabadítani – Oktatni” jelmondat köré szervezik programjaikat az ország egész területén. 2001-ben központi koordináció nélkül Krefeld, Bonn és Ludwigshafen régiója szeptember 8-án és 23-án szakmai találkozózt szervezett az idegen nyelvek oktatása témakörében „Nyelvek – Kommunikáció – Megértés” címmel Bambergben.

Norvégiában 1998-tól ügyeltek arra, hogy a programsorozatok tematikusan illeszkedjenek egymáshoz. Ehhez minden évben jól körvonalozott tárgyköröket dolgoztak ki, így zajlott le a „Nyitás a tanulás felé”, a „Motiváció, Részvétel és Demokrácia”, a „Rugalmas oktatást nekem, neked és az egész országnak” és a „Tanulás, ami én vagyok” jelszavakkal kísért kampány.

Új-Zéland 1998-óta ad otthont a maori nyelvű, „He Tanga Maturanga” elnevezésű rendezvénynek. Különösen ügyelnek a maori őslakosok és az európai lakosok közötti partneri együttműködés erősítésére, valamint arra, hogy felhívják a figyelmet azokra a társadalmi igazságtalanságokra, melyek a felnőttkori tanulás kiszélesedésének útjában állnak.

Nagy-Britanniában sikerült megvalósítani a legszélesebb intézményközi együttműködést, valamint elérni a többszintű nyilvánosságot. A leicesteri illetőségű NIACE intézet (9) immáron 10 éve dolgozik az Adult Learners’ Week megvalósításán és világszintű kiszélesítésén. Ötleik és lehetőségeik, melyekkel a tanulás fontosságának hírért terjesztik, gyakorlati úton teremtettek módszertant és követendő példát mindazok számára, akik saját országukban kívánják meghonosítani az ünnepet. Összefogták, célirányosan használták a különböző médiumokat, rendezvényeik többarcúak, hogy minden tanuló csoportot a leginkább egyéni módon érjenek el.

A „Sign Up Now” nevet viselő kampány arra a szerepre összpontosít, melyet a hatékony és meggyőző hirdetések tölthetnek be. Évente tanulni vágyók ezrei szeretnének személyes érdeklődésük vagy kvalifikációjuk növelése érdekében tanfolyamot kezdeni vagy egy tanulókörhöz

csatlakozni. A koncentrált média-megjelenések és a széles körű tájékoztatási, regisztrációs lehetőségek arra biztatják az érdeklődőket, hogy még ma jelentkezzenek, még ma kezdjék meg azt a folyamatot, amelynek eredménye akár az életpálya megváltozása is lehet. A kapcsolat megteremtése nemcsak az intézmény és a tanuló kapcsolatfelvételére, hanem szervezeti együttműködésre is buzdít.

A Felnőtt Tanulók Hetének, így a programjaihoz kapcsolódó összes kampányának is az egyik legfontosabb eszköze a Tanulói Forróvonal, az úgynevezett „Learn-direct”, amely országos információszolgáltató és segítséget nyújtó telefonvonal, egyfajta kék vagy zöld számmal hívható „tanulási tudakozó”. A telefonvonal egész évben hívható, konkrét és helyi tanulási lehetőségről, képzésről, bekapcsolódási feltételekről nyújtva többszintű, országos lakossági tájékoztatást és tanácsadást, bármely helyi információt képes felkínálni. A felkészült operátorok tájékoztató anyagokat postáznak, helyi szervezetekhez irányítják az érdeklődőket vagy konkrét tanfolyamokat ajánlanak a lakóhelyhez és a tematikához illeszkedően. A 2000-ben megrendezett Felnőtt Tanulók Hete idején például csaknem 70 000 hívás érkezett, s ebből még azon a héten 1000 felnőtt tanuló jelezte részvételi szándékát valamely

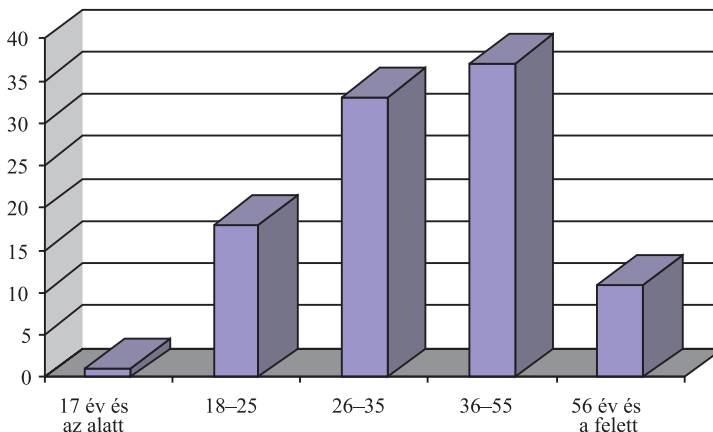
oktató szervezetnél (10), s a forróvonal hatása tavasszal zajló kampány hatása a szeptemberi tanévkezdéskor is érzékelhető volt. Így megállapítható, hogy a rádiókban, egyetemeken, televízióban, munkahelyi központokban is reklámozott telefonvonal megtalálta célcsoportját. (1. ábra)

A „Discover...” címet viselő folyóirat a Nemzetközi Felnőtt Tanulók Hetének hírlevele, mely évi két-három alkalommal jelenik meg és tájékoztatást nyújt az egész évben zajló előkészületekről, a konferenciákról, média-megjelenésekről. Szintén folyamatos tájékoztató fóruma volt a hétnek a „Making a difference” elnevezésű, sokkal szerényebb kivitelű hírlevél, amely 1999-től nyújt információforrást a regionális koordinátoroknak és a helyi partnereknek az operatív munkához.

Fontos szerepet töltenek be az országos programsorozatban a felnőttoktatói és felnőtt-tanulói díjak („Adult Learners’ Awards”). Kiosztásuk egyre nagyobb sajtóvisszhanggal jár és valóban rangos elismerésnek számít. A díjat a NIACE hozta létre, s több kategóriában osztják ki:

- egyéni felnőtt tanulói díjak;
- új tanulási lehetőségek díja;
- felnőttoktatók díja;
- globális oktatási lehetőségek díja;
- felnőtt tanulócsoporthoz díja;
- tanuló családok díja.

az összes híváshoz
viszonyított százalékarány



1. ábra. A 2000-es nagy-britanniai rendezvény alatt érkezett telefonhívások életkor szerinti megoszlása (11)

A díj egyaránt jár jelentős pénzösszegekkel és társadalmi nyilvánossággal. Az új tanulási lehetőségek díja például 5000 £ volt tavaly, a szponzorok támogatásának köszönhetően. A tavalyi év nyerteseiről a NIACE videófilmet készített.

A nyilvánosság és a támogatók tekintetében a Felnőtt Tanulók Hete igen nagy sikereket tudhat maga mögött, mely a kitartó és sikeres munka, a jól működtetett PR-gépezet és a társadalmi igény következménye. A szponzorok több csoportra oszlanak, hiszen a „Sign Up Now”, valamint az egyéni és csoportos díjak önálló programként léteznek, saját támogatókkal. Ehhez csatlakoznak a médiapartnerek, amelyek körében kereskedelmi és közszolgálati televíziók, rádióállomások egyaránt megtalálhatóak. A tanulási forródrót ingyenes hívószámának költségeit telefontársaságok támogatják. Olyan anyagi bázist sikerült tehát felépíteni, amely profitorientált célokat és szervezeteket is magához vonz.

Közép-Kelet Európa rendezvényei (12)

Ebben a régióban a szlovén példa mutatott utat a lebonyolításra vállalkozó szervezeteknek, sőt a kilencvenes évek közepe óta igen sok gyakorlati és elméleti útmutatást is kaphattak az érdeklődők a térség nemzetközi konferenciáin. Ezen együttműködések és a helyi fejlesztések következtében 2001-ben a következő országok csatlakoztak a világszintű szerveződéshez, pozitív változásokat indítva el ezzel a térség felnőttképzés-politikájában.

Szlovénia az első, 1996-ban megrendezett programsorozat óta kezdeményező szerepet tölt be a tanulás ünnepe mozgalomban, s világszinten is az első öt megrendező közé tartozott. Fesztiváljuk még a hamburgi dekrétumok előtt elkezdődött az élethosszig tartó tanulás kiszélesítése mellett, s az 1996-os esztendőt a tanulás évének proklamálták az országban, „Szlovénia, a tanuló ország” jelmonddal. Munkájuk az elmúlt hét év alatt látható eredményeket hozott. Az első évhez képest tízszer annyi szervező intézmény ötször több programot rendezett 2001-ben, s ennek

egyik oka, hogy a figyelemfelkeltésre is igen nagy energiát fordít a főkoordinációt ellátó Szlovén Felnőttképzési Intézet. 2001-ben több, mint 1300 média-megjelenés népszerűsítette a fesztivált országos szinten, míg az első évben mindössze 163. (13) (Kedvezőtlen az összehasonlítás a magyar tapasztalatokkal, hiszen a társadalmi célú televíziós spotok vetítésétől eltekintve nálunk csupán néhány apró hír foglalkozott a hazai programsorozattal.)

A felsorolt adatokból következik, hogy igen nagy látogatói számot tudhat magának a szlovén ünnep napjainkban is. Legutolsó adataik szerint az összes program látogatóinak száma eléri a 40 000 főt, míg ez a szám 1996-ban 10 000 körül mozgott.

Szlovénia a nemzetközi munka tekintetében is sokat vállalt, mikor létrehozott egy olyan tájékoztató honlapot, melyhez csatlakozik a Felnőtt Tanulók Hete – Novicke hírlevele is. Az elektronikus levelet világszerte több, mint ezer példányban küldik szét. Ezek az információs csatornákon alakítottak ki a rendezők aktív partneri viszonyt Horvátország felnőttképzést folytató szervezeteivel, az észtországi szervezőkkel, illetve a dél-keleti országok érdekelt intézményeivel. A fesztivál igazán hatékony elterjesztése érdekében, német együttműködéssel összeállítottak egy munkaanyagot, mely a szlovén „know-how”-t volt hivatott elterjeszteni és a rendezvény-sorozatot életre kelteni a környező országokban. Ez a dokumentáció állt a közép-pontjában annak a Macedóniában rendezett konferenciának, melyet a Szlovén Felnőttoktatási Intézet szervezett. Résztevők érkeztek Albániából, Bosznia-Hercegovinából, Koszovóból, Macedóniából, Romániából. A konferencia a munkacsoportokra osztott tapasztalatcserén és „brain storming”-on alapult, sikerességét bizonyítja, hogy 2001 júniusában az albán szervezők hívták tanácskozársra a szlovén munkacsoportot, hogy együtt állítsák össze az októberi, első fesztivál programterveit.

Albánia 2001-ben került fel a résztvevők listájára, s rendezvényük központi témájának az információátadás technológiai újításait, valamint a tradíció és kultúra ál-

talános szerepét választották a program-szervezők. Központi rendezvényük egy olyan szakmai fórum volt, ahol a felnőttoktatást mint az anyagi nehézségek legyőzésének egyik eszközt állították a középpontba. Sajnos munkaerőhiányból és szervezési nehézségekből adódóan az ünnep elsősorban csak a fővárosban, Tiranában zajlott, de az első tapasztalatok összegzése után a szervezők tervet dolgoztak ki az egész Albániát átfogó ünnepi hétre.

Az Országos Felnőttoktatási Központ nagy hangsúlyt fektet mindezekon kívül az utólagos értékelésre és az eredmények demonstrálására is, melyekből kiderül, hogy az első év 7000 érdeklődőt mozgató meg. A lebonyolításhoz szükséges anyagi bázist szponzorok és támogatók bevonásával sikerült előteremteni, melyek között szerepel a Soros Alapítvány, a helyi német és osztrák konzulátus, valamint számos oktatásban érdekelt és kívülálló cég.

Bosznia-Hercegovinában a tuzlai illetőségű közhasznú szervezet, az „Amica Educa” – mely pszichológiai és szociológiai módszerek segítségével próbál életvezetési tanácsokat adni a rászorulóknak, hogy javíthassanak életminőségükön –, 2000-ben vállalta fel az országos fesztivál megszervezését több, mint negyven hasonló érdekeltégű intézmény bevonásával. A következő évben már élvezhették a Német Népfőiskolai Szövetség helyi irodájának támogatását is, így területi megosztottsága, tartományi elszigeteltsége, mely az első évet jellemezte, megszűnt. 2001 októberének első hetében 5 napon át 12 régióban zajlottak a programok. A pontosan egyeztetett, tehát végig erős partneri együttműködést kívánó munkából egy multietnikus projekt nőtte ki magát, mely példamutató próbálkozás a különbségek legyőzésére, a különböző népcsoportok egymáshoz közelítésére. (Ilyen irányú törekvések jellemezték a magyar rendezvényt is, mikor a kiváló felnőtt tanuló életutak bemutatásakor kiemelten válogatott a roma származású tanulók csoportjaiból, illetve több, a roma kulturális értékeket bemutató programnak is otthont adott.)

A bosznia-hercegovinai rendezvénysorozaton az etnikumok közti együttműködés építésén kívül a következő témakörök kaptak fontos szerepet:

- törvényjavaslatokkal kezdeményezni a közművelődési rendszer fejlődését a felnőttképzés területén, és az ehhez szükséges infrastruktúrához kormányzati források elkülönítésére szólítani fel az oktatáspolitikai vezetőit;

- az idegen nyelvek elsajátításának fontossága, a nyelvoktatási hálózat feltérképezése és racionalizálása.

A Felnőtt Tanulók Hetét sikerült kiterjeszteni szinte egész Bosznia Hercegovinára és az itteni munka lendületet adott a környező országoknak is. A központi koordináció lehetővé tette az egyenjogú részvételt a különböző szervezetek és területi egységek számára. Megvalósult a felnőttképzéssel foglalkozó szervezetek és intézmények elszigetelten dolgozó munkacsoportjainak összevonása az egységesebb koordináció érdekében.

Véleményem szerint a bosznia-hercegovinai ünnepi hét mutatja a legnagyobb hasonlóságot a hazai példával. Dinamikusan fejlődő és önmagára kritikusan reflektáló szemlélete egyezik a magyar koordinációs testület hozzáállásával. Elsődleges célkitűzései, problémafelvetései és a rájuk adható válaszok szintén azonosak, eltekintve az igen súlyos etnikai kérdések megoldási kényszerétől. Ennek tükrében a két ország közötti partneri viszony kialakítása és rendszeressé tehető kölcsönös meghívások, közös konferenciák rendezése igen ígéretes lenne.

Romániában 2001. november 7. és 11. között második alkalommal vállalkozott a Német Népfőiskolai Szövetség Román Együttműködési Intézete a programsorozat megvalósítására, több, mint ötven más együttműködővel. A rendezvényeknek a bukaresti expo területe adott otthont mint a „Nemzeti Továbbképzési Piac” helyszíne. A rendezvénysorozat „A lehetőségeid fesztiválja” jelszóval próbálta elérni érdeklődőit, igen tágan értelmezve a célt, mivel a felnőttképzésnek Romániában eddig nem alakult ki a jól körülhatárolható célcsoportja. Elsődleges elközelésük az volt, hogy a

formális oktatáson kívüli képzési formákat pragmatikus érvekkel, a felnőtt ember egészséges kíváncsiságával, az új információ-technológiai fejlesztések iránti érdeklődéssel és azzal a tudattal kössék össze, hogy a megszerzett tudás az egyén és az egész társadalom számára az egyik legfontosabb fejlődési forrást jelenti.

Mindez gyakorlati téren két érdeklődési területre bomlott. Egyrészt felkínálni az élethosszig tartó tanulás lehetőségeit az egyén és az oktató intézmények számára egyaránt, másrészt példaköny keresztül bemutatni a résztvevők számára, hogy a modern társadalmakban szükséges képességek elsajátítása megéri az erőfeszítéseket.

Bulgáriában a felnőttképzésnek a 19. századig visszanyúló hagyományai vannak. Ekkor jöttek létre azok az olvasóköri körök, melyek jelenleg is betöltik a kulturális központok szerepét, s a bolgár fesztivál helyszíneit is adják. 2001-ben csupán két szakmai jellegű nap jelentette a fesztivál meghonosítását az országban, de a következő évben már 50 rendezővel, 250 külföldi meghívottal valóban széles körű programsorozatot sikerült produkálni. A kelet-európai gyakorlathoz igazodóan itt is a Német Népfőiskolai Szövetség helyi irodájának segítségével folyt a szervezés, de a kormányzati szektor is erősen bekapcsolódott, hat minisztérium aktív részvételével.

A fesztivál kiemelt szakmai találkozási pont a bolgár közművelődés intézményei számára, ahol 2002-ben a fókuszban az alap- és szakmai képzés, valamint az egyéni tanulói életutak kidolgozásának fórumai álltak. A munkanélküliek különösen nagy

száma miatt figyelmet fordítanak arra, hogy a gazdaság profilváltásaira gyorsan tudjon válaszolni a munkaerőpiac, s a munkapiac strukturális forradalmának magas költségei ellenére legyen állandó kormányzati forrás a felnőttképzés számára.

Hasonlóan a magyar irányvonalakhoz, oktatáspolitikájuk legnagyobb kihívásai az idegennyelv-oktatás és az elektronikus, információeszközök használatának kiszélesítése, valamint az aktív állampolgári lét megvalósítása, a vállalkozói, szociális és általános jártasságok elsajátítása.

Jegyzet

(1) American Association for the Advancement of Education – AAAE.

(2) Forrás: *Útmutató a Felnőtt Tanulók Hetének megrendezéséhez*. (2000) NIACE, UK.

(3) Botswana Adult Education Association.

(4) Danish Research and Development Centre for Adult Education.

(5) Adult Educators and Trainers Association of South Africa.

(6) Association of Estonian Adult Educators (ANDRAS).

(7) Vocational Adult Education Association (AOV).

(8) The Dutch Centre for the Innovation of Education (CINOP).

(9) National Institute of Adult and Continuing Education – Országos Felnőtt- és Folyamatos Oktatási Intézet.

(10) Forrás: *Annual Report and Accounts* c. kiadvány (2001–2002). NIACE, UK.

(11) Forrás: *Learning is for everyone* c. kiadvány (2001). NIACE, UK.

(12) *Adult Learners' Week in South Eastern Europe*. (2002) IIZ/DVV. Bonn, felhasználásával.

(13) Forrás: *Adult Learners' Week in South Eastern Europe*. (2002) IIZ/DVV. Bonn. 89.

Fesztbaum Zsófia

Felnőttoktatási vademecumok!

Az élethosszig tartó oktatást szervező intézmények és oktatók számára is elengedhetetlen a módszertani fejlődés, továbbképzés. A már nálunk is gazdag és egyre szélesedő felnőttképzési piacon csak annak az intézménynek/oktatóknak van létjogosultsága, amely/aki képes professzionalizálni az általa szerve-

zett/vezetett oktatási, tanulási folyamatot. A „Felnőttoktatás, továbbképzés és élethosszig tartó tanulás” című kiadványsorozattal a Német Népfőiskolai Szövetség Nemzetközi Együttműködési Intézete segítséget kíván nyújtani a magyar felnőttoktatás elméletének és gyakorlatának fejlődéséhez.